

Regleringsystemet i siffror

Socialisering, planhushållning eller reglering, allt detta innebär i praktiken att den produktiva verksamheten övervakas och dirigeras av byråkratin. Den enskilde medborgaren, som i mer högtidliga sammanhang förklaras ha makten i staten, blir i verkligheten en i detalj kontrollerad varelse — insnärjd i ett system av ansökningar, föreskrifter och straffpåföljder. Att uppvakta kommissioner och tjänstemän blir en av näringsidkarens viktigaste uppgifter; själva det produktiva arbetet tenderar att bli bisak.

Tag byggnadsverksamheten. Bestämmelserna härom — ständigt mera invecklade och detaljrika — upptar tillsammans 300.000 ord, en bok på bortåt 1.000 sidor. Hur barocka konsekvenserna blir framgår av att det flera gånger varit på tal att samla lagar och förordningar om husbygge i ett kompendium, men att tanken uppgivits som hopplös. Omkring 25 skilda utredningsorgan arbetar med byggnadsfrågor. Lika många centrala statliga myndigheter har att handlägga dylika ärenden; härtill kommer lokala organ, i varje större stad uppgående till ett trettital. Över 40 statliga och kommunala instanser träder normalt i verksamhet då ett byggnadsärende skall behandlas, även om det är fråga blott om en egnahemsvilla. Mer än 100 olika tjänstemän har att syssla med ett sådant ärende, och ofta beräknas dess avgörande ta åratals i anspråk. Till jämförelse må nämnas att ett hyreshus om fyrtio lägenheter bygges på 8 månader av 27 man.

Ett par konkreta exempel. För att få tillstånd till byggande av ett ordinärt hyreshus i Malmö måste 48 tryckta blanketter ifyllas, vartill kom 20 intryck och skrivelser till skilda myndigheter, sammanlagt 68 handlingar. För ett vanligt egnahemsbygge i Stockholm, en trerumsvilla med statligt ekonomiskt stöd av en typ som tidigare byggts i hundratals exemplar, krävdes ett fyrtital olika blanketter, intryck och skrivelser. I sådana fall vinnes ett avgörande på 6 månader eller ett år, medan byggnadstiden är omkring 4 månader.

På en rad områden är situationen densamma. Tidskriften Ekonomisk revy meddelar att i affärsbankerna en halv miljon arbetstimmar årligen måste anslås till arbetsuppgifter för statens räkning och i anledning av offentlig myndighets beslut. Det mesta av detta arbete har uppkommit till följd av valuta- och importregleringarna. I början av juli i år hade 180 cirkulär utfärdats enbart om handläggningen av valutaärenden, och vid denna tidpunkt gällde 87 av dessa cirkulär på sammanlagt 500 sidor; de redan upphävda föreskrifterna upptog 1.000 sidor. Enbart en bank i Stockholm har arkiverat 400.000 valutaanmälningar (40 hylimeter, vikt 4,5 ton).

De utredningar som Kooperativa förbundet verkställt rörande regleringarnas betydelse för kooperationens arbete belyser frågan ur en annan syn-

vinkel. De gällande ransoneringsarna beräknas kosta Konsumtionsföreningen Stockholm 2,5 miljoner kronor om året på en livsmedelsförsäljning av 158 miljoner kronor. Kooperativa förbundets tidskrift Vi antar att regleringsmaskineriet kostar det svenska folket minst en miljard kronor årligen. Det är mer än dubbelt så mycket som går till de allmänna barnbidragen, avsevärt mer än vi ger ut till försvaret eller till folkpensionerna — lika mycket som den till Ryssland utlovade krediten.

Med genomförd socialisering eller planhushållning måste detta maskineri ofantligt utökas. Rätt att byta yrke eller att flytta från ett företag till ett annat måste då beviljas av myndigheterna — hur skulle eljest de fastställda planerna kunna förverkligas? Undersåtarna blir helt beroende av de överordnade tjänstemännens gunst eller ovilja. Det nuvarande regleringssamhället ger oss en försmak av vad detta statsläveri skulle betyda. Det bör avskräcka oss från att fortsätta på vägen.